

O T S U S

Tallinn

Meie 30.04.14 nr 7.1-19/14-016

Ühishuviprojekti nr 4.2.2. – Harku ja Sindi vahelise riigisisese liini (EE) piiriülese kulude jaotuse kohta

1. HALDUSMENETLUSE ALUSTAMINE, KÄIK JA ASJAOLUD

1.1. Haldusmenetluse alustamine

Elektrituruseaduse (edaspidi ELTS) § 94 lõike 17 punkt 3¹ järgi teeb KA koostööd Euroopa Liidu energeetikasektorit reguleerivate asutuste koostööametiga (edaspidi Koostööamet) ning teiste liikmesriikide reguleerivate asutustega.

ELTS § 94 lõike 17 alusel täidab Konkurentsiamet (edaspidi KA) muid temale ELTS-ga, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 714/2009 ja muude õigusaktidega pandud ülesandeid.

17.aprill 2013 jõustus Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) nr 347/2013 üleeuroopalise energiataristu suuniste kohta ja millega tunnistati kehtetuks otsus nr 1364/2006/EÜ ning muudeti määrusi (EÜ) nr 713/2009, (EÜ) nr 714/2009 ja (EÜ) nr 715/2009 (edaspidi Määrus 347/2013)¹. Määrus 347/2013 kehtestab suunised esmatähtsate üleeuroopaliste energiataristute koridoride ja alade õigeaegse arendamise ja koostalitusvõime jaoks, eelkõige määrab kindlaks esmatähtsate koridoride ja alade loomiseks vajalikud ühishuviprojektid. Määrus 347/2013 artikkel 4 punkt 1 sätestab kriteeriumid millele peavad ühishuviprojektid vastama: a) projekt on vajalik vähemalt ühe esmatähtsa energiataristikoridori ja –ala jaoks; b) projektist saadav üldine kasu, mida hinnatakse lõikes 2 esitatud vastavate erikriteeriumide põhjal, on sellega kaasnevatest kuludest suurem, seda ka pikemas perspektiivis ning c) projekt hõlmab kahe või mitme liikmesriigi piire ületades vähemalt kahte liikmesriiki või asub ühe liikmesriigi territooriumil ning sel on käesoleva määruse IV lisa punktis 1 sätestatud oluline piiriülene mõju.

¹

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:115:0039:0075:ET:PDF>

Määrus 347/2013 artikkel 12 punkt 3 sätestab, et niipea kui selline projekt on piisavalt küps, esitavad projektiedendajad investeermistaotluse piiriüleste kulude jagamiseks riigi reguleerivale asutusele hiljemalt 31.10.2013, olles eelnevalt konsulteerinud nende liikmesriikide ülekandesüsteemi haldurite ja põhivõrguettevõtjatega, kellele projekt avaldab olulist positiivset puhasmõju.

Nimetatud investeermistaotlus sisaldab taotlust kulude riikidevahelise jaotamise kohta ning see esitatakse kõigile asjaomastele riikide reguleerivatele asutustele koos järgmisega:

- a) artikli 11 kohaselt koostatud meetodikaga kooskõlas olev projekti kulude-tulude analüüs, mille puhul võetakse arvesse kasu, mis saadakse väljaspool asjaomase liikmesriigi piire,
- b) äriplaan, milles on hinnatud projekti rahalist elujõudu ja märgitud valitud rahastamislahendus, ning
- c) kui projektiedendajad suudavad kokku leppida, siis põhjendatud ettepanek kulude riikidevahelise jaotamise kohta.

Kui projekti edendab mitu projektiedendajat, esitavad nad oma investeermistaotluse ühiselt.

25.09.2013 andis Koostööamet välja dokumendi nr 07/2013 (Nõuanded nr 07/2013)² omapoolsete soovitusetega, mida peaksid investeermistaotlused (piiriülesed kulude jaotamise taotlused) endas sisaldama.

Projektiedendajate piiriüleste kulude jaotamise taotluses (CBCA) nõutav informatsioon

1. projekti piisava küpsuse tõendusmaterjal;
2. investeermise eelotsus (st nõukogu otsus teatud tingimustel investeerida) kui see on oluline;
3. detailne projekti kirjeldus, sisaldades valitud tehnoloogia põhjendusi;
4. detailne teostamise kava;
5. lubade protsessi lühikirjeldus kõigis osalevates riikides;
6. tõendid põhivõrkude vahelistest konsultatsioonidest ja selle tulemustest;
7. projekti spetsiifiline kulude-tulude analüüs ja sellega kaasnevad uurimused;
8. analüüs oodatavatest ITC tuludest (elektri projektide puhul);
9. muude tulude/tasude analüüs;
10. gaasi projektide puhul, mis loovad ettetellitavat võimsust, turunõudluse hindamine ja oodatud tulud võimsuse müügist (st siduvad või mittesiduvad turu testi tulemused, mis annavad piisavalt usaldusväärse ülevaate iga projekti elluviija võimest katta tõhusalt tekkinud investeermiskulusid projektiga seotud võimsuse tellimise müügiga);
11. äriplaan ja finantseermise strateegia (sisaldades oodatavat rahalist abi, eristades rahvuslikku ja Euroopa Liidu abi);
12. reaalne CBCA ettepanek (kui projektiedendajad on saavutanud kokkuleppe).

Konkurentsiamet peab eelkõige hindama projekti spetsiifiliste kulude-tulude analüüsi, oodatavate ITC tulude analüüsi ning äriplaani ja finantseermise strateegiat.

5.11.2013 koostas Koostööamet sisemise juhise ühishuviprojektide piiriüleste kulude jaotamise taotluste menetlemiseks elektri ja gaasi osas.

31.10.2013 esitasid Elering AS (Eesti põhivõrguettevõtja), AS Augstsprieguma tikls (Läti põhivõrguettevõtja) ja AS Latvijas elektriskie tikli (võrgu varasid haldav ettevõtte Lätis) ühishuviprojekti nr 4.2. piiriüleste kulude jaotamise investeermistaotluse, mis hõlmab kahte

2

projekti: nr 4.2.1. Kilingi-Nõmme (EE) ja Riia 2. koostootmisjaama alajaama (LV) vaheline ühendus ja nr 4.2.2. Harku ja Sindi vaheline riigisisene liin (EE) (projekti nr 4.2. praegune nimetus on „Eesti-Läti kolmas ühendus“).

1.2. Taotleja andmed

Elering AS (Eesti põhivõrguettevõtja), registrikood 11022625, asukoht Kadaka tee 42, Tallinn, Eesti (edaspidi ER).

AS Augstsprieguma tikls (Läti põhivõrguettevõtte), registrikood 40003575567, juriidiline aadress Darzciema tn 86, Riia, Läti, LV-1073 (edaspidi „AST“);

AS Latvijas elektriskie tikli (võrgu varasid haldav ettevõtte Lätis), registrikood 40103379313, juriidiline aadress Darzciema tn 86, Riia, Läti, LV-1073 (edaspidi „LET“)

1.3. Menetluse käik ja taotluse sisu

31.10.2013 registreeriti KA-s ER, AST ja LET ühishuviprojekti nr 4.2. piiriülese kulude jaotamise investeerimistaotluse, mis hõlmab kahte projekti: nr 4.2.1. Kilingi-Nõmme (EE) ja Riia 2. koostootmisjaama alajaama (LV) vaheline ühendus ja nr 4.2.2. Harku ja Sindi vaheline riigisisene liin (EE).

Investeerimistaotlus sisaldas järgmisi dokumente:

1. Klatri üldine kirjeldus;
2. Euroopa ja riiklikud arengukavad;
3. Tõendid projekti piisava küpsuse kohta;
4. Projektile Lätis ja Eestis lubade väljastamise protsessi lühikirjeldus ja üksikasjalik ajakava;
5. Tõendid põhivõrguettevõtjatega konsulteerimise kohta ja konsulteerimise tulemused;
6. Projektispetsiifiline kulude-tulude analüüs ja muud seotud uuringud;
7. Sünergiad teiste sektoritega;
9. Eeldatavate ITC-tulude analüüs;
10. Muude tulude/tasude analüüs;
11. Äriplaan ja rahastamisstrateegia (sh eeldatavad toetused, eristades siseriiklike ja Euroopa toetusi. Tuleks esitada täiendav täpsustav teave, nt ühenduse toetuste, siseriiklike toetuste, Euroopa Investeerimispannga toetuste, üleeuroopalise võrgu toetuste, ühtse Euroopa raamistiku toetuste kohta);
12. Kulude piiriülese jaotuse põhjendatud taotlus.

Taotlusega taotlevad Eesti ja Läti põhivõrguettevõtjad Euroopa Liidu poolset rahastamist ühishuviprojektile nr 4.2. 75% ulatuses projekti kuludest ning on valmis investeerima ise 25%.

08.11.2013 Tallinnas toimunud Balti riikide ja Soome regulaatorite kohtumisel lepidi kokku, et projekti nr 4.2.1. koordineerivaks pooleks on Läti regulaator ja projekti nr 4.2.2. koordineerivaks pooleks on Eesti regulaator.

Tabel 1. Investeeringuprojekti nr 4.2.2. üksikasjad:

Nimetus	Kirjeldus
Projekti nimi	Harku ja Sindi vaheline riigisisene liin (EE)
Projekti nr	4.2.2.
Projekti edendaja	Elering AS (Eesti)
Projekt sisaldab	<ul style="list-style-type: none"> • kaheaheelaline 330 kV liin ja (110 kV) õhuliin Harku ja Sindi vahel, pikkus ligikaudu 175 km; • Harku ja Sindi alajaama laiendamine (Eesti); • 110 kV ja 330 kV alajaamade sisseviigid (Eesti).
Läbilaskevõime kasv MW	550 MW
Investeeringukulud kokku	64 miljonit €
Projekti valmimine	2020 detsember
Taotletav EL grant	48 miljonit € (75%)

Tabel 2. Taotlusele lisatud projekti eeldatav rakenduskava:

Projekti etapid	Eeldatav algusdaatum	Eeldatav lõppdaatum
Kaalutlemise etapp	09/2004	09/2008
Planeeringute heakskiitmine	12/2008	12/2008
Eelprojektide uuringud	08/2008	06/2011
Esialgset investeerimisotsused	01/2012	02/2012
Lubadega seonduvad tegevused	11/2010	12/2018
Finantseerimine ja CBCA	08/2008	10/2013
Lõplik investeerimisotsus	10/2014	01/2015
Üksikasjade kavandamine	07/2014	12/2018
Hanked	01/2014 (alajamad) 01/2016 (liin)	06/2014 (alajaamad) 12/2016 (liin)
Ehitustööd	07/2014 (alajaamad) 01/2017 (liin)	11/2020 (alajaamad) 11/2020 (liin)
Kasutuselevõtt	09/2015	12/2020

Joonis 1. EE-LV geograafiline skeem

Euroopa põhivõrguettevõtjate kümneaastases arengukavas TYNDP 2012³ on projekti nr 62 alla koondatud kolm projekti:

- Harku- Sindi (projekt nr 4.2.1.)
- Kilingi-Nõmme – Riia (projekt nr 4.2.2.)
- Tartu-Sindi (sh lõik Sindi - Kilingi-Nõmme),

millest kaks esimest on otseselt seotud ühishuviprojektidega.

Project ID	Project Name	Project Description	Start	End	Progress	Notes
62	Harku- Sindi	...	2012	2015	Progress in progress	The investment contributes both to project 12 and project 14. For the investment description see project 12.
62	Kilingi-Nõmme – Riia	...	2012	2015	Progress in progress	The investment contributes both to project 12 and project 14. For the investment description see project 12.
62	Tartu-Sindi	...	2012	2015	Progress in progress	The investment contributes both to project 12 and project 14. For the investment description see project 12.

Käesoleval aastal valmib projekt Tartu-Sindi, mida teostatakse ER finantseerimisel. Ehitatav õhuliin parandab Pärnu piirkonna varustuskindlust, suurendab ida-lääne suunalist elektrivõrgu läbilaskevõimet, vähendab kadusid ja annab hilisema võimaluse laiendada Tallinn-Riia suunal. Seega valmiv Tartu-Sindi lõik on üks osa Eesti-Läti kolmandast ühendusest.

³ <https://www.entsoe.eu/major-projects/ten-year-network-development-plan/tyndp-2012/>

Projekt nr 4.2.2. kuulub 14.10.2013 Euroopa Komisjoni avaldatud ühishuviprojektide nimekirja koos projektiga 4.2.1. (Kilingi-Nõmme (EE) ja Riia 2. koostootmisjaama alajaama (LV) vaheline ühendus) moodustades ühise klatri nr 4.2.. Tulenevalt eeltoodust on projektidega nr 4.2.1. ja nr 4.2.2. seotud analüüsid ja uuringud teostatud ühiselt kogu klatri peale ning projekti nr 4.2.2. olulisust saab hinnata koosmõjus projektiga nr 4.2.1.

Eesti-Läti kolmas ühendus on lisatud ka Eesti põhivõrgu kümneaastasessse arengukavva ja kinnitatud põhivõrguettevõtja ER juhatuse poolt.

Eesti-Läti kolmas ühendus on elektrienergia ülekandesüsteemi arendusprojekt, mis hõlmab Eesti territooriumil uut 330 kV õhuliini algusega Harku 330 kV alajaamast Sindi 330 kV alajaama Lääne-Eestis ja algusega Kilingi- Nõmme 330 kV alajaamast Eestis Riia 2.koostootmisjaama 330 kV alajaam Lätis. Eesti-Läti kolmas ühendus on kogu Läänemere piirkonna tuleviku jaoks oluline taristuprojekt, millega tagatakse regioonis parem varustuskindlus ning elektrituru tõhus toimimine ja konkurentsivõime nii Läänemere piirkonna siseselt kui ka Baltimaade ja Põhjamaade ning Baltimaade ja Euroopa vahel. Projekt plaanitakse ellu viia hiljemalt 2020. aastaks ning on lisatud Läti, Eesti ja Euroopa põhivõrkude arengukavadesse.

Planeeritav Kilingi-Nõmme–Riia 2.koostootmisjaama alajaama vaheline elektriliin laiendab koos Harku-Sindi 330/110 kV liiniga kogu Eesti elektrivarustuse tagamiseks olulist 330 kV elektrivõrku ning moodustab Eesti elektrimajanduse arengukavas ettenähtud Eesti-Läti uue 330 kV elektriühenduse. Uuel ühendusel on oluline julgeolekupoliitiline tähendus Eestile ja teistele Baltimaadele – ülekandeliini olemasolu on tehniliseks eeltingimuseks Balti riikide lahtiühendamisel Venemaa elektrisüsteemist ning liitumisel Mandri-Euroopa sagedusalaga.

Kõige suurema ülekoormusega lõik Baltimaade ülekandekoridoris on Eesti-Läti piiril ning seetõttu on turgude integreerimiseks tähtis suurendada ülekandevõimsust ja kõrvaldada see kitsaskoht. Uus 330 kV õhuliin likvideerib ülekandevõimsuse puudujäägi Eesti-Läti piiril, tõstes riikidevahelist ülekandevõimsust 500-600 megavati võrra. Ühendus loob transiitkoridori Eesti-Soome ühenduse EstLink 2 ja Leedu-Rootsi ühenduse NordBalt jaoks, vähendades sellega Baltimaade energiasõltuvust Venemaast. Lisaks tagab õhuliin liitumisvõimalused elektritootjatele Lääne-Eestis ning Lätis.

Tänu ülekoormuse vähendamisele ja ülekandevõimsuse suurendamisele avaldab projekt positiivset sotsiaalmajanduslikku mõju kogu Läänemere regioonis ja Kesk-Euroopas, nagu on märgitud Euroopa põhivõrkude kümneaastasess arengukavas (TYNDP 2012).

30.01.2014 toimus Tallinnas kohtumine KA ja Läti regulaatori ja projekti nr 4.2.2. teostaja ER vahel. Kohtumisel ER andis ülevaate projekti arengutest ja vastas küsimustele.

17.02.2014 esitas KA täiendavad küsimused ER-le, millele ettevõtja vastas 07.03.2014. Kuna ER oli esitanud projekti nr 4.2.2 ja projekti nr 4.2.1. Eesti-poolse osa kulud koos, siis regulaatorid soovisid, et ER viiks projektide kulud lahku.

Perioodil 17.03.2014 - 04.04.2014 esitas ER täiendatud kulude kalkulatsiooni ning selgitusi.

1.4. KA ja Läti regulaatori kokkulepe

04.04.2014 allkirjastasid KA ja Läti regulaator kokkuleppe täiendava Eesti-Läti elektriühenduse projekti esitamiseks Euroopa Komisjonile. Kokkuleppes regulaatorid olid nõus Eesti ja Läti põhivõrguettevõtjate poolt kokku lepitud piiriüleste kulude jaotamisega.

2. ÕIGUSLIKUD ALUSED

Määrus 347/2013 artikkel 12 punkt 4 järgi kuue kuu jooksul alates kuupäevast, mil asjaomane riigi reguleeriv asutus sai kätte viimase investeerimistaotluse, võtavad riikide reguleerivad asutused pärast nõupidamist asjaomaste projektiedendajatega vastu kooskõlastatud otsused selliste investeerimiskulude jaotamise kohta, mida iga ülekandesüsteemi haldur või põhivõrguettevõtja seoses projektiga kannab, ning nende kulude arvessevõtu kohta tariifides. Riikide reguleerivad asutused võivad otsustada jaotada vaid osa kõnealustest kuludest või võivad otsustada jaotada kulud ühishuviprojektide paketi vahel.

Kulude jaotamisel võtavad riikide reguleerivad asutused arvesse tegelikke või hinnangulisi

- ülekoormuse tasusid või muid tasusid;
- tulusid, mis tulenevad määruse (EÜ) nr 714/2009 artikli 13 alusel loodud põhivõrguettevõtjate vahelisest hüvitamismehhanismist.

Kulude riikidevahelisel jaotamisel võetakse arvesse projekti majandus-, sotsiaal- ja keskkonnakulu ja -tulu asjaomastes liikmesriikides ning võimalikku rahalise toetuse vajalikkust.

Kulude riikidevahelisel jaotamisel üritavad asjaomased riikide reguleerivad asutused saavutada asjaomaste ülekandesüsteemi haldurite ja põhivõrguettevõtjatega konsulteerides vastastikust kokkulepet, mis põhineb muu hulgas lõike 3 punktides a ja b nimetatud teabel.

Määrus 347/2013 artikkel 12 punkt 5 järgi riikide reguleerivad asutused võtavad direktiivi 2009/72/EÜ artikli 37 lõike 1 punkti a ja direktiivi 2009/73/EÜ artikli 41 lõike 1 punkti a kohasel tariifide kindlaksmääramisel ja kinnitamisel käesoleva artikli lõikes 4 osutatud kulude riikidevahelise jaotamise alusel arvesse ülekandesüsteemi halduri või põhivõrguettevõtja või muu projektiedendaja tegelikke investeerimiskulusid, niivõrd kui need kulud vastavad tõhusa ja võrreldava struktuuriga ettevõtja kuludele.

Kulude jaotamise otsusest teatavad riikide pädevad asutused viivitamata Koostööametile, lisades kogu nimetatud otsusega seotud asjakohase teabe. Eelkõige sisaldab see teave kulude liikmesriikide vahel jaotamise üksikasjalikke põhjendusi, näiteks:

- a) väljaselgitatud mõju (sh võrgutariifide mõju igale asjaomasele liikmesriigile) hinnang;
- b) lõike 3 punktis b osutatud äriplaani hinnang;
- c) projekti eeldatav positiivne välismõju piirkondadele või kogu liidule;
- d) asjaomaste projektiedendajatega peetud nõupidamise tulemus.

3. HINNANG PIIRIÜLESTE KULUDE JAOTAMISE TAOTLUSELE

Tulenevalt Nõuannetest nr 07/2013, mis sisaldas soovitusi, mida peaksid investeerimistaotlused (piiriülesed kulude jaotamise taotlused) endas sisaldama, hindas KA esitatud investeeringutaotluse vastavust nõuetele.

3.1. Projekti valmisolek

KA-le esitatud dokumentide ja andmete alusel (teostatavusuuringud, taotluse lisa 1B; Harku-Sindi-Riia 330 kV liini majandusliku ja tehnilise uuringu tulemused, taotluse lisa 1A; Eesti-Läti kolmanda ühenduse trasside hinnang, taotluse lisa 1C; keskkonnamõju hindamine ja trassiuuring Lätis ning keskkonnamõju hindamine Eestis, taotluse lisad 3A, 3B; esmane investeerimisotsus, taotluse lisa 6B; Eesti-Läti kolmanda ühenduse (klastrid nr 4.2.) üksikasjalik tehniline kirjeldus, taotluse lisad 4A, 4B; klastrid nr 4.2. üksikasjalik rakenduskava, taotluse lisad 5A, 5B-1, 5B-2; tõendid põhivõrguettevõtjate konsulteerimise kohta ja konsulteerimise tulemused, taotluse lisa 7, projektipetsiifiline kulude –tulude analüüs ja muud seotud uuringud, taotluse lisad 5A, 5B-1, 5B-2), mis on tehtud enne esitatud taotlust, **hindab KA et taotlus on investeeringutaotluse esitamiseks piisavalt küps.**

Taotluse menetluse käigus on projekti nr 4.2.2. osas keskkonnaamet heaks kiitnud keskkonnamõjude strateegilise hindamise (KSH) programmi ning toimunud on esimese ja teise eskiisi avalikud arutelud. Planeeringu kehtestamine toimub 2014. aasta lõpus ning 2015. aasta alguses. Lisaks toimub Harku-Sindi lõigu alajaamadega seotud ehitustööde osas hangete koostamine Harku alajaama 110 ja 330 kV jaotlate laienduseks.

Projekti nr 4.2.1. osas toimus 2014. aasta märtsis hange KSH ja planeeringu koostamiseks. Esimene avalik arutelu on plaanitud 2014. aasta maikuuks. Põhilahendus on plaanis kooskõlastamisele saata 2014. aasta septembrikuus ning avalikud arutelud jäävad 2014. aasta lõppu ning 2015. aasta algusse. KSH ja planeeringu valmimise tähtaeg projekti nr 4.2.1. lõigus on 2015. aasta märts.

3.2. Määrus 347/2013 artikkel 12 punkt 3 alusel peavad projektiedendajad edastama investeerimistaotluse kõigile liikmesriikide regulaatoritele, mille riigile avaldab projekt olulist positiivset puhasmõju. Nõuannetes nr 07/2013 Koostööamet soovitab arvestada sellega, et positiivset puhaskasu peetakse oluliseks kui riigi osakaal positiivsest puhaskasu summast on suurem kui 10%.

Taotluse esitamise hetkeks ei olnud olemas ENTSO-E (KOM) poolt heaks kiidetud ühist piiriüleste kulude jaotamise metoodikat. Metoodika peaks heaks kiidetama 2014. aasta jooksul. Seetõttu ei võimalda olemasolevad piiriüleste kulude jaotamise uuringud (TYNDP 2012, TYNDP 2014) määrata täielikult Nõuannetes nr 07/2013 soovitatud indikaatoreid.

Kuna pole olemas ühisuuringut, kus tulud oleks riikide kaupa ära jagatud, siis ei ole võimalik ka täpselt välja tuua iga riigi osakaalu kõigi osapoolte poolt teostatud ühisuuringu alusel. Ühiselt on teostatud vaid kogu läänemere piirkonda teostatud uuring (TYNDP 2012), mille alusel on leitud kogu piirkonda hõlmavad sotsiaalmajanduslikud tulud.) Seega on ühiselt ENTSO-E Läänemere regiooni töögrupi koosolekul kokku lepitud (131022_RGBS_MOM eeldus, et ülejäänud tulud jagunevad kõikide osapoolte vahel võrdselt.

Eesti ja Läti põhivõrguettevõtjad on ühisuuringute alusel hinnanud, et kogu kasu Eestile ja Lätile on kokku 35% (17,5% kummalegi riigile). Kasu ülejäänud seitsmele Läänemere

regiooni riigile (Leedu, Soome, Rootsi, Taani, Norra, Poola, Saksamaa) on hinnanguliselt 65% kogu kasust ning see teeb umbes 9,3% igale riigile. Seega Eesti ja Läti kui otseselt seotud riigid võivad kõige rohkem antud liini ehitusest. Konkurentsiamet nõustub Eesti ja Läti põhivõrguettevõtjatega selles, et kuna iga teise riigi osakaal tuludest on väiksem kui 10%, siis polnud vajalik teiste riikide kaasamine antud projektide rahastamisse.

3.3. Projekti kulude-tulude analüüs

3.3.1. Tulud (Kasud)

Nõuannetes nr 07/2013 soovitas ACER kulude poole pealt arvesse võtta eeldatavad materjalid ja montaažikulud (nt mastid, juhtmed, kaablid, alajaamad, kaitse ja kontrollisüsteemid); eeldatavad ajutised lahendused, mis on vajalikud projekti teostamiseks; eeldatavad keskkonnakaitse kulud, eeldatavad kulud seadmetele, mis tuleb asendada antud ajavahemiku jooksul (vastavalt elu-tsüklile); eeldatavad demonteerimise kulud ning hoolduskulud ja muud tehnilised kulud. Oluline on märkida, et vaid kolm esimest kulutuste komponenti tuleb arvestada piiriüleste kulude jaotamisel.

Tulude poole pealt soovitab ACER arvestada rahalisse väärtusesse alljärgnevad tulud:

- Sotsiaal-majanduslik kasu (Euroopa turu-uuring);
- Kadude muutus (võrgu uuringud);
- Varustuskindlus (koormus) (võrgu uuringud);
- Tootmispiirangute muutumine.

KA seisukoht

KA kontrollis ja tuvastas, et Eesti-Läti kolmanda ühenduse kohta on teostatud projektispetsiifiline kulude-tulude analüüs ja muud seotud uuringud. Eesti-Läti kolmanda ühenduse sotsiaalmajanduslikud kasud on välja selgitatud järgmistes uuringutes:

1. ENTSO-E liiduülese võrgu kümneaastane arengukava TYNDP 2012. **Uuringu viisid läbi kõik Euroopa põhivõrguettevõtjad ja seega vastab see Euroopa uuringu nõuetele** (<https://www.entsoe.eu/major-projects/ten-year-network-development-plan/tyndp-2012/>).
2. Eesti-Läti kolmanda ühenduse turu-uuringu aruanne, mis on Läti ja Eesti põhivõrguettevõtjate kahepoolne uuring aastal 2012 (taotluse lisa 2B).
3. Teostatavus- ja keskkonnauuring (2005-E207/05-TREN/05/TEN-E- S07.58936), mis on Läti ja Eesti põhivõrguettevõtjate kahepoolne uuring aastatel 2008-2009 (taotluse lisa 1A).

Sotsiaalmajandusliku kasu uuringud on läbi viidud arvestades 2020. aastat. Uuringute tegemisel on arvestatud Läänemere piirkonna riikidega: Soome, Rootsi, Norra, Taani, Eesti, Läti, Leedu, Saksamaa ja Poola.

ENTSO-E Läänemere piirkondlik rühm on olemasoleva pädevuse ja vahendite abil läbi viinud turu- ja võrgu-uuringud. Peamised ajendid piirkonnas süsteemi arendamiseks on varustuskindluse tagamine, turgude suurem integreerimine ning taastuvatest ja konventsionaalsetest allikatest energia tootmise ühendamine, EL-i 20-20-20 eesmärgid ja energiataristu prioriteedid. Baltimaade ühendamine Euroopa elektrituruga ja Põhjamaade edasine integreerimine muudab süsteemi töökindlamaks ning võimaldab regioonis ja selle ümbruses integreerida suures koguses tuuleenergiat ja muudes taastuvatest allikatest toodetud energiat.

Tulemuste põhjal selgitati välja kaks põhilist eesmärki – Baltimaade vaheliste peamiste kitsaskohtade kõrvaldamine ja ülekandevõimsuste suurendamine Põhjamaade ja Kesk-Euroopaga. Tänu ülekoormuse kõrvaldamisele ja ülekandevõimsuse suurendamisele avaldab projekt positiivset sotsiaalmajanduslikku mõju kogu Läänemere regioonis ja Kesk-Euroopas. Vastavalt TYNDP 2012 arvutustele vähenevad tootmiskulud Läänemere piirkonnas enam kui 100 miljonit eurot aastas (tootmiskulude vähenemine – tarbijale kaasnev kasu). Samuti võib eeldada, et kogu sotsiaalmajanduslik kasu (tarbijate ja tootjate kasu ja ülekoormuse tasud) on klastris väiksem kui tootmiskulude vähenemine. Ekspertarvamuse kohaselt on kasu eri stsenaariumite korral maksimaalselt kokku 22 miljonit eurot aastas. Sotsiaalmajanduslik kasu on kõigile Läänemere piirkonna riikidele summaarne.

Eesti-Läti kolmanda ühenduse turu-uuringu aruandes analüüsitud stsenaariumite kohaselt teenib Eesti ja Läti vaheline ühendus eelkõige Läti, Leedu, Poola ja Saksamaa tarbijate ning Soome, Rootsi ja Eesti elektritootjate huve. Suurem ülekandevõimsus võimaldab tõhusamatel tootjatel teenindada suuremat turupiirkonda ja konkureerida ühtsel elektriturul.

Peamine Eesti ja Läti vahelise uue ühenduse mõju on turuhinna ühtlustumine Baltimaade tarbijate jaoks. See võimaldab elektrienergial tulla Balti turule Soome kaudu läbi olemasolevate merekaablite EstLink 1 ja 2 ning Rootsi kaudu läbi ehitatava merekaabli NordLink. Vaatamata asjaolule, et uus ühendus rajatakse Eesti ja Läti vahele, avaldab see mõju kogu regiooni tarbijatele ja tootjatele. Euroopa komisjoni meetodi abil sotsiaalmajanduslike kasude arvutamisel selgub, et stsenaariumite keskmine ja kogu sotsiaalmajanduslik kasu on positiivne. Analüüsitud stsenaariumites on keskmine sotsiaalmajanduslik kasu Balti riikidele 11,4 miljonit eurot aastas. Põhjamaade meetodit kasutades (tarbija kasu + tootja kasu + ülekoormuse tasud) on keskmine sotsiaalmajanduslik kasu Balti riikidele 10,4 miljonit eurot aastas.

Eesti ja Läti põhivõrguettevõtjate uuring hindas millised on Harkust Riiasse ülekandeliini rajamise sotsiaalmajanduslikud ja tehnilised kasud. Kolmanda ühenduse rajamine avaldab olulist sotsiaalmajanduslikku mõju (tarbijate ja tootjate kasu ja ülekoormuse tasud) kogu Läänemere piirkonnas. Eesti põhivõrguettevõtja teostatud analüüsi kohaselt saaksid uue ühenduse rajamisest märkimisväärset sotsiaalmajanduslikku kasu nii tarbijad kui ka tootjad. Puhaskasu Läänemere regioonis on hinnanguliselt 20-40 miljonit eurot aastas, samas kui Eesti ja Läti osakaal sellest on oluliselt väiksem. Sindi-Riia uuringu kohaselt on kasu tarbijale 133 miljonit eurot aastas, millest kasu Eesti ja Läti tarbijatele moodustab keskmiselt umbes ühe kolmandiku.

Samuti on erinevates uuringutes välja toodud täiendavad sotsiaalmajanduslikud kasud:

- parem varustuskindlus, kuna tugevad võrkudevahelised ühendused suurendavad varustuskindlust regioonis kui sama kogus reserve on süsteemi ühendatud. Samas on võimalik vähendada reserve säilitades varustuskindlus samal tasemel;
- turul liigse mõjuvõimu kasutamine on väiksem, - Hästi toimiva elektriturul eelduseks on paljude tootjate ja müüjate olemasolu. Väiksemal turul võib tekkida oht, et tootjad saavad liigse mõjuvõimu, mida hakatakse ära kasutama. Suur konkurents turul tagab, et leitakse optimaalne võimsuste jaotamine. Parim viis võidelda turujõuga on suurendada olemasolevat turgu. Kasu saavad sellest tarbijad, sest suurendab konkurentsi turul tegutsejate vahel. See saavutatakse õigeaegsete investeeringutega piiriülestes ühendustes kui ka tugevdades kohalikke elektrivõrke;

- stabiilsemad hinnad - Hinnastabiilsus saavutatakse sellega, et saab paremini ära kasutada loodusolusid. Näiteks vihmasel perioodil on võimalik tarbida Norra hüdroenergiat, mis vähendab hinnaerinevusi päeval ja öösel. See loob potentsiaalsetele investoritele stabiilsema keskkonna, et investeerida uutesse tootmisvõimsustesse. Vähenevad riskipremiad ja seeläbi suureneb kogu süsteemi majanduslik kasu;
- (kõikuva) taastuvenergia parem integreerimine ning parem ühendus Põhjamaade ja Põhja-Euroopa süsteemidega - Tugevamad ühendused Põhjamaadega elektrisüsteemi ja Euroopa UCTE süsteemiga mitmekesistab elektrienergia müüki ja suurendab varustuskindlust, mis väheneb sõltuvust Venemaast.
- väiksemad võrgukaod

Tootmispiirangute muutumine

Uuringu tulemuste põhjal vähendab Eesti ja Läti vahele täiendava 500 MW ühenduse loomine tuuleenergia tootmise piiramist 91 gigavatttunnilt 1 gigavatttunnini, kui nii Lätis kui Eestis on paigaldatud tuuleelektrijaamu 900 MW ulatuses (kokku 1800 MW). Uuringus kasutati nii Läti kui ka Eesti põhivõrguettevõtjalt saadud andmeid mõlema riigi kohta. Tuuleenergia piiramine suureneb, kui tuuleenergia tootmine suureneb. Kui kummaski riigis on paigaldatud tuuleelektrijaamu 1800 MW ulatuses (kokku 3600 MW), võib uue ühenduse mõju vähendada piiranguid kuni 4 TWh aastas (ligikaudu 30% võimalikust tuuleenergiast).

Kadude muutumine

Analüüsi kohaselt kaod jääksid samale tasemele, sest ülekandevõimsuse suurenemisega suureneb ka üleantav elektrienergiahulk. Tootmisportfelli, tootmise asukoha või koormuse muutumisel või süsteemi näivtakistuse muutmisel muutuvad ka ülekandekaod. Uued ülekandeliinid vähendavad näivtakistust, ent kui suureneb ülekantava energia hulk, suurenevad ka kaod. Baltimaade ülekandekadude muutuste uurimiseks arvestati kadusid 2015. ja 2020. aasta seisuga koos täiendava liiniga ja ilma, võtmata arvesse piiranguid, mida see seaks uute elektrijaamade integreerimisele või elektrijaamade süsteemikindlusele.

Varustuskindlus (koormus)

Investeering parandab oluliselt varustuskindlust Eesti ja Läti vahel ja kummagi riigi sees. Praegu on mõlemad olemasolevad ühendused koondatud väiksele geograafilisele alale ja ühendatud ühe alajaamaga, ent kavandatav kolmas ühendus on sõltumatu, asub geograafiliselt teisel trassil ja on ühendatud teiste alajaamadega. Samuti avaldab projekt positiivset mõju pingele ja dünaamilise stabiilsuse tasemele suure võrgukoormuse olukordades, eelkõige ühendatud riikide läänepoolses osas.

Kui Baltimaade energiasüsteem toimib pärast 2020. aastat sünkroonselt Kesk-Euroopa energiasüsteemiga, on just see projekt üks alustalasid, mis tagab stabiilse toimimise Baltimaade põhjaosas.

Projekt parandab ülekandevõrgu varustuskindlust tavatingimustes (N-1). Ligikaudne kasu Eesti tarbijatele on 0,8 miljonit eurot aastas, eeldades, et tootmispuudujääk on pärast 2027. aastat tavatingimustes (N-1) 80 MW (võttes arvesse nõudluse kasvu Eesti lääneosas).

Sünergiad teiste sektoritega

Sünergia tekib RailBalticu projekti arendamisega. Lääne-Eesti võrgu tugevdamine tänu kolmandale ühendusele parandab üldist pingestabiilsust võrgu nõrgemates osades Pärnu ja

Kilingi-Nõmme piirkonnas. Parem pingestabiilsus nendes piirkondades võimaldab lähitulevikus hõlpsamalt integreerida Eesti ja Kesk-Euroopa vahelise kiire elektriraudteeühenduse. Projektiga tagatakse, et olulist võrgu tugevdamist ei ole vaja (40 miljonit eurot) ning raudteeprojektiga seoses ei ole vaja oodata võrgu tugevdamist (projekt viiakse kiiremini ellu). Klastri ühishuviprojekti nr 4.2.2 – Harku ja Sindi vaheline riigisisene liin (Eesti) – elluviimisega on võimalik vältida raudtee ehitamiseks nõutava võrgu tugevdamisega seotud kulusid kuni 40 miljoni euro ulatuses (NPV).

ITC-tulude analüüs

ER on eeldanud, et ITC tulud võivad 2020. aastal erinevate stsenaariumite järgi olla 0-1,8 miljonit eurot. Aluseks on võetud voo suurenemine ning hinnaks keskmine transiidi eest makstav viimase 12 kuu kinnitatud hind 1,083 eurot/MWh.

3.3.2.Kulud

Taotluses esitatud andmetel on projekti nr 4.2.2. eeldatav investeering 64 miljonit eurot, millest projektiedendaja soovib taotleda Euroopa Liidu kaasrahastamist 48 miljoni euro ulatuses. Vastavalt taotlusele 16 miljonit eurot investeeriks Eesti põhivõrguettevõtja ER ja 0 miljonit eurot AST ja LET.

Kulud on arvestatud nüüdispuhasväärtuses (NPV) arvestades diskonteerimismääraks 4%, investeeringukulud on kajastatud 2013. aasta seisuga. Investeeringu perioodi pikkuseks on arvestatud 7 aastat kuni objekti valmimiseni. Vastaval Koostööameti soovitusel on pärast investeeringute kasutuselevõttu arvestatud elueaks 25. aastat. 97% kuludest moodustab materjalid ja monteerimiskulud. Hoolduskulude prognoosimise aluseks on viimase 3. aasta tegelike hoolduskuludega nii 330 kV kui 110 kV liinide kilomeetri kohta.

Tabel 3. Liini hoolduskulud

Pinge/voltage	Keskmine liinikilomeetri hoolduskulu viimase 3 aasta tegelike andmete alusel
110	246 eurot/km
330	653 eurot/km

Tabel 4. Projekti nr 4.2.2. kulud

Kulude jaotus	Nüüdisväärtuse kulud NPV (miljonit €)	
	Enne kasutuselevõttu	Pärast kasutuselevõttu
Materjalid ja monteerimiskulud	50,9	0,85
Ajutised lahendused	0,4	0
Keskkonnakulud	0,18	0
Sotsiaalsed kulud	0	0
Seadmete asendamine	0,75	0
Demonteerimise kulud	0	0
Hooldus ja muud kulud	0,3	1,53
Kokku	52,5	2,38

Tabel 5. Projekti 4.2.2. kulude prognoosimine aastate lõikes

Year	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Discount rate	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	
Total									
Cost component	NPV - 2013	2 014	2 015	2 016	2 017	2 018	2 019	2 020	Total
1. Materials and assembly costs	50 852 330,48 €	100 000,00 €	550 000,00 €	7 551 707,82 €	11 352 561,73 €	14 986 464,33 €	13 794 939,99 €	13 961 891,29 €	62 297 565,16 €
2. Temporary solutions	398 440,11 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	200 000,00 €	200 000,00 €	100 000,00 €	500 000,00 €
3. Environmental costs	179 033,23 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	55 000,00 €	55 000,00 €	56 000,00 €	56 000,00 €	222 000,00 €
4. Consenting/social costs	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
5. Replacement of devices	744 719,46 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	980 000,00 €	980 000,00 €
6. Dismantling	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
7. Maintenance and other life-cycle	328 133,36 €	55 050,00 €	55 050,00 €	55 050,00 €	55 050,00 €	55 050,00 €	55 050,00 €	52 050,00 €	382 350,00 €
Total	52 502 656,63 €	155 050,00 €	605 050,00 €	7 606 757,82 €	11 462 611,73 €	15 296 514,33 €	14 105 989,99 €	15 149 941,29 €	64 381 915,16 €

Tabel 6. Kulude jaotus aastate lõikes

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kulude jaotus enne kasutuselevõttu (miljonit €)	0,2	0,6	7	10,2	13,1	11,6	12

Trassivalik teostatakse käesoleval aastal ning sellest sõltuvalt võib hinnanguliselt projekti kogumaksumus kas odavneda või kallineda kuni 5%.

KA on kontrollinud ning hindab, et projekti kulude prognoosimisel on arvestatud Koostööameti ja Komisjoni soovitusetega. Kuludest 97% moodustab materjali ja montaažikulud. Pärast investeringu kasutuselevõttu ning arvestades diskonteerimismäära 4%, on hoolduskulud 138 641-156 461 eurot. Täna on ER hoolduskulud ligikaudu 880 eurot/km. Arvestades, et tegemist on uute liinidega ja alajaamadega kujuneb projekti hoolduskulud madalamaks, mida amet hindab mõistlikuks.

Kokkuvõtte kasude osas

Kokkuvõtteks klasteri kogukasu on eri stsenaariumite kohaselt kogu Läänemere regioonis maksimaalselt 22 miljonit eurot aastas. Klasteri realistlik kogukasu on eeldatavalt 5-10 miljonit eurot aastas. Kasu Läänemere regiooni naaberriikidele on eeldatavalt 65-70%. Klasteril on tugev regionaalne mõju ja see aitab kaasa Baltimaade energiasaare integreerimisele Euroopa energiaturgudega. 25 aasta peale diskonteeritud ja keskmiselt 5-10 miljoni eurose kasuga arvestatud puhaskasu arvutuste tulemused näitavad, et NPV on Läti ja Eesti jaoks vastavalt 27 miljonit eurot, 14 miljonit eurot mõlema jaoks. Kogukasu on kajastatud tabelis 7.

Tabel 7. Kogukasu

Diskontomäär = 4%	Teised riigid	Läti+ Eesti	Kasu kokku	Teised riigid	Läti+ Eesti	Kasu kokku
Kasu stsenaarium	5			10		
Kasu määr (%)	65%	35%	100%	65%	35%	100%
Kasu suurus (milj €)	3,25	1,75	5	6,5	3,5	10
Kasu kokku (milj €)	81,25	43,75	125	162,5	87,5	250
Kogukasu NPV 2013 (milj €)	50,77	27,34	78,11	101,54	54,68	156,22
2014			0			0
2015			0			0
2016			0			0
2017			0			0
2018			0			0
2019			0			0
2020			0			0
2021	3,25	1,75	5	6,5	3,5	10
2022	3,25	1,75	5	6,5	3,5	10
2023	3,25	1,75	5	6,5	3,5	10
2024	3,25	1,75	5	6,5	3,5	10
2025	3,25	1,75	5	6,5	3,5	10
2026	3,25	1,75	5	6,5	3,5	10
2027	3,25	1,75	5	6,5	3,5	10
2028	3,25	1,75	5	6,5	3,5	10
2029	3,25	1,75	5	6,5	3,5	10
2030	3,25	1,75	5	6,5	3,5	10

2031	3,25	1,75	5	6,5	3,5	10
2032	3,25	1,75	5	6,5	3,5	10
2033	3,25	1,75	5	6,5	3,5	10
2034	3,25	1,75	5	6,5	3,5	10
2035	3,25	1,75	5	6,5	3,5	10
2036	3,25	1,75	5	6,5	3,5	10
2037	3,25	1,75	5	6,5	3,5	10
2038	3,25	1,75	5	6,5	3,5	10
2039	3,25	1,75	5	6,5	3,5	10
2040	3,25	1,75	5	6,5	3,5	10
2041	3,25	1,75	5	6,5	3,5	10
2042	3,25	1,75	5	6,5	3,5	10
2043	3,25	1,75	5	6,5	3,5	10
2044	3,25	1,75	5	6,5	3,5	10
2045	3,25	1,75	5	6,5	3,5	10

3.4. Tulenevalt Määrus 347/2013 artikkel 12 punkt 5-st analüüsis Konkurentsiamet projektide nr 4.2.2. ja nr 4.2.1. (Eesti-poolne osa) investeringute mõju Eesti tarbijatele läbi tariifi.

Eesti-Läti kolmanda ühenduse (projekt nr 4.2.) investering toimub üheaegselt, seega tuleb vaadata mõlema projekti mõju korruga Eesti tarbija tariifile. Projekt nr 4.2.1. eeldatav Eesti-poolne investering kokku on 11,4 miljonit eurot ning Euroopa Liidu kaasrahastamist taotletakse 8,5 miljoni euro ulatuses. Vastavalt taotlusele 2,8 miljonit eurot investeeriks Eesti põhivõrguettevõtja. Projekti nr 4.2.2. eeldatav kogu investering on 64 miljonit eurot, millele taotletakse kaasrahastust 48 miljoni euro ulatuses. Seega investeeriks ER 16 miljonit eurot. Seega kui lülitada Eesti tarbijate võrguteenuse hinda kogu Eesti-Läti kolmanda ühenduse Eesti-poolne maksumus (100% - 75,4 miljonit eurot), siis kaalutud keskmine võrgutasu muutus üksnes sellest investeringust on 7%. Kui sellele lisada ka ER pikaajaliselt ette planeeritud jooksvad võrgu toimimise kulud, siis tõuseks Eesti tarbijate tariif 28,2%. Kui eeldada, et ER investeerib projekti kuludest 25%, mis teeb summaks 18,8 miljonit eurot, siis see tõstaks Eesti tarbijate tariifi 2,1%. KA on seisukohal, et võrguteenuse hinna tõus Eesti-Läti kolmanda ühenduse investeringust peab jääma alla 3%, sest muidu osutub see Eesti tarbijale liiga koormavaks.

Tabel 8. Investeringute mõju tariifile

		Kehtiv tariif	Investee ring 75 milj €, 100% ER	Investee ring 75 milj €, 25% ER	Investee ring 64 milj €, 100% ER	Investee ring 64 milj €, 25% ER	Investee ring 11 milj €, 100% ER	Investee ring 11 milj €, 25% ER
Kaalutud keskmine võrgutasu	€/MWh	11,8	12,7	12,15	12,5	12,00	12,00	11,9
Kaalutud keskmine võrgutasu muutus	%		7,0	1,9	6,0	1,6	1,2	0,5

Eesti ja Läti põhivõrguettevõtjate bilansid on niigi pingelised ja laenuvõime piiri lähedal. ER-l on laenukapitali osakaal iga-aastaselt suurenenud ning 2013. aastal oli see juba üle 53%. Kui kreditorid enam rohkem finantsvõimendust ei aktsepteeri, siis valitakse investeerimisprojektid, mis on kodumaise ülekande huvides, mitte piiriülese energiakaubanduse huvides. Kuna 25% Eesti-Läti kolmanda ühenduse Eesti-poolse osa investering ER poolt tõstab Eesti tarbijate kaalutud keskmist võrgutasu tariifi vähem kui 3%, siis peab KA sellist summat mõistlikuks.

3.5. Eesti ja Läti põhivõrguettevõtjad taotlevad Euroopa Liidu poolset rahastamist 75% ulatuses projekti kuludest. Põhjuseks asjaolu, et Eesti-Läti kolmas ühendus on oluline kogu Läänemere regioonile ning seetõttu suurem osa tulusid tuleb teistest riikidest. Projekti üheks eesmärgiks on energiasõltuvuse vähendamine Venemaast ja seetõttu kiirendaks EL struktuurfondide toetus liini valmimist ja vähendaks tariifi tõusu Eesti tarbija jaoks.

KA hinnangul õhuliin tõstab elektrienergia varustuskindlust Eestis, Lätis ning Läänemere piirkonnas. Elektriliini ehitusel on oluline julgeolekupoliitiline tähendus Eestile ja teistele Baltimaadele – ülekandeliini olemasolu on tehniliseks eeltingimuseks, et võimaldada Eesti koos teiste Balti riikidega lülitada sünkroontööle Euroopa elektrivõrkudega ning desünkroniseerida Baltimaad Venemaa elektrisüsteemist.

Samuti uus 330 õhuliin likvideerib ülekandevõimsuste puudujäägi Eesti-Läti piiril ning tõstab ülekande võimsust 500-600MW võrra. Loob transiitkoridori EstLink 2 (Eesti-Soome) ja NordBalt (Rootsi-Leedu) ühenduste jaoks, vähendades sellega Baltimaade energiasõltuvust Venemaast.

Loodav õhuliin lisab elektritootjatele täiendavad võimalused liitumiseks Lääne-Eestis ning Lätis ja selle olemasolu on eeltingimuseks uute mere tuuleparkide rajamiseks Eestis ja Lätis. Õhuliini ehitus tõstab konkurentsi elektriturul Balti- ning Põhjamaades ja Kesk-Euroopas. KA on seisukohal, et kuna hinnanguliselt 75% ulatuses võib hinnata teiste riikide osakaalu projekti tuludest, siis on mõistlik, et selles suurusjärgus kaasrahastatakse projekti kulusid.

3.6. ER äriplaan näeb ette, et investeringud kaetakse läbi tariifi. Vastavalt võrguteenuse hinnametoodikale⁴ eeldatav investeringu suurus jagatakse kaheks ja kaetakse omakapitali (50%) ja võlakapitali (50%) ulatuses. ER hindab, et ülekandevõimsuse oksjoni tulu on 13,61 miljonit eurot. Ülekandevõimsuse oksjoni tulu arvestatakse ka edaspidi investeringute hulka läbi võrgutasude tariifi.

3.7. KA hindas Eesti-Läti kolmanda ühenduse eeldatavat positiivsete välismõju piirkondadele või kogu liidule. KA hinnangul on Eesti-Läti kolmas ühendus väga olulise tähtsusega projekt kogu piirkonnale. Täiendava ühenduse ehitamine on väga oluline areng nii energiajulgeoleku tagamisel kui kogu Balti elektrituru integreerimisel Põhjamaade elektrituruga. Sellega on võimalik likvideerida praegust ülekandevõimsuse puudujääki Eesti-Läti elektriühendusel.

⁴ Elektrituruseadus § 72 lõike 4 kohaselt töötab KA välja ja avalikustab elektrituruseadus § 71 lõike 1 punktides 3–5 nimetatud võrgutasude arvutamise ühtse kaalutud keskmisel kapitalikulul põhineva metoodika ning lähtub sellest võrguettevõtjate võrgutasude kooskõlastamisel.

Uuel ühendusel on oluline julgeolekupoliitiline tähendus Eestile ja teistele Baltimaadele – ülekandeliini olemasolu on tehniliseks eeltingimuseks Balti riikide lahtiühendamisel Venemaa elektrisüsteemist ning liitumisel Mandri-Euroopa sagedusalaga.

4. KA ja Läti regulaatori vaheline kokkulepe

04.04.2014 allkirjastasid KA ja Läti regulaator „Piiriüleste kulude jaotamise kokkuleppe“ täiendava Eesti-Läti elektriühenduse projekti esitamiseks Euroopa Komisjonile.

KA ja Läti regulaator leppisid kokku alljärgnevas:

1. vastavalt Määrusele 347/2013 ja projektiedendajate poolt esitatud investeringutaotluse analüüsile, on projekt nr 4.2. piisavalt küps;
2. vastavalt Määruse 347/2013 artiklile 12 (1) ja 12 (4), piiriüleste kulude jaotamine on järgmine:
 - 2.1. projekti nr 4.2.1. kogukuludest 25% on 28,4 miljonit eurot. Ülejäänud kuludele summas 85,25 miljonit eurot (75%) taotletakse Euroopa Liidu rahastamist (sisaldab 76,75 miljonit eurot investeringuteks Lätis ja 8,5 miljonit eurot investeringuteks Eestis);
 - 2.2. projekti nr 4.2.2 kogukuludest 25% on 16 miljonit eurot. Ülejäänud kuludele summas 48 miljonit eurot (75%) taotletakse Euroopa Liidu rahastamist (sisaldab 0 miljonit eurot investeringuteks Lätis ja 48 miljonit eurot investeringuteks Eestis);
 - 2.3. projekti nr 4.2.1 kuludest summas 25,8 miljonit eurot ja projekti nr 4.2.2. kuludest 0 miljonit eurot kaetakse JSC " Augstsprieguma tīkls " ja JSC " Latvijas elektriskie tīkli " poolt;
 - 2.4. projekti nr 4.2.1. kuludest summas 2,8 miljonit eurot ning projekti nr 4.2.2. kuludest summas 16 miljonit eurot kaetakse Elering AS poolt;
 - 2.5. kulude kokkuvõid jaotatakse proportsionaalselt vastavalt Eesti ja Läti kulude jaotusele;
3. Projekti nr 4.2. edendajatel tuleb taotleda Euroopa Liidu rahastamist CEF raames esimese tähtaja jooksul ettepaneku esitamisest. Asjakohane rahastamine tuleb jaotada proportsionaalselt vastavalt kulude jaotamisele. Kui CEF raames rahastamine on vähem kui 85,25 miljonit eurot, mis on 75% projekti nr 4.2.1. kogu investeringumaksumusest ja vähem kui 48 miljonit eurot, mis on 75% projekti nr 4.2.2. kogu investeringumaksumusest, siis KA ja Läti regulaator vaatavad kulude jaotamise ja projekti nr 4.2. rakendamise üle.

Lähtudes Määrusest 347/2013 on KA seisukohal

1. Projekti nr 4.2.2. kuludest investeerib Elering AS 16 miljonit eurot, mille ettevõtja lisab tariifi vastavalt võrguteenuse hinnametoodikale.
2. Kui projektiedendajaid ei saa kaasrahastamist summas 75% kogu projekti 4.2.2. kuludest, siis enne projekti rakendamist vaadatakse kulud üle tagamaks, et Eesti põhivõrgutariifid ei muutuks ebamõistlikult koormavaks Eesti tarbijale.

Konkurentsiamet on kontrollinud ja analüüsinud ning vastavalt Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) nr 347/2013 artiklile 12 otsustab, et 31.10.2013 esitatud taotlusega projekti nr 4.2.2. kulude jaotamine on põhjendatud.

Märt Ots
Peadirektor